

VU Research Portal

Cassatie in het belang der wet in strafzaken

Borgers, M.J.

published in

De Hoge Raad in 2025
2011

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Borgers, M. J. (2011). Cassatie in het belang der wet in strafzaken. In A. M. Hol, I. Giesen, & F. G. H. Kristen (Eds.), *De Hoge Raad in 2025* (pp. 225-232). BJU.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Cassatie in het belang der wet in strafzaken

Reactie naar aanleiding van de inleiding van prof. mr. F.W. Bleichrodt

M.J. Borgers*

I Vooraf

Hetgeen in deze bijdrage aan de orde komt, betreft de neerslag van de belangrijkste opmerkingen die ik tijdens het symposium als referent heb geplaatst bij de inleiding van collega Bleichrodt over cassatie in het belang der wet in strafzaken. Deze bijdrage vormt geen zelfstandige uiteenzetting over cassatie in het belang der wet in strafzaken, maar moet in samenhang met de inleiding van Bleichrodt worden gezien.

2 De verhouding tussen het gewone rechtsmiddel cassatie en het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet

Bleichrodt brengt terecht naar voren dat het nauwelijks zinvol is om te discussiëren over de positie en de functie van cassatie in het belang der wet, indien het gewone rechtsmiddel cassatie en het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet niet in onderling verband worden beschouwd. Een kernvraag is dan ook welke betekenis de voorgenomen wijzigingen in het ‘gewone’ cassatiesysteem hebben voor cassatie in het belang der wet. De belangrijkste constatering die in dit verband kan worden gedaan, is dat in de thans bestaande plannen – dat wil zeggen: het rapport van de commissie-Hammerstein¹ alsmede het in juni 2010 verschenen conceptwetsvoorstel van de minister – de functies van het gewone cassatieberoep niet wezenlijk veranderen. Centraal blijft staan dat met de beoordeling van cassatieberoepen wordt beoogd bij te dragen aan rechtsbescherming, rechtseenheid en rechtsvorming. Het gaat vooral om een stroomlijning van de

* M.J. Borgers is hoogleraar straf(proces)recht aan de VU Amsterdam.

1 *Versterking van de cassatierechtspraak*. Rapport van de commissie normstellende rol Hoge Raad, Den Haag 2008 (hierna: Hammerstein 2008).

procedure, waardoor cassatieberoepen waarin kansloze klachten of klachten van een te gering belang naar voren worden gebracht, zo snel mogelijk uit het systeem kunnen worden gefilterd. Hoewel betoogd zou kunnen worden dat met de snelle schifting die door de ontvankelijkheidsbeoordeling mogelijk wordt gemaakt, tot op zekere hoogte afbreuk wordt gedaan aan de rechtsbescherming van de betrokkenen in de cassatieprocedure,² moet dit zeker niet worden overdreven. De zaken die straks stranden in een niet-ontvankelijkverklaring, leveren in het huidige systeem geen winst – anders dan tijdswinst – op voor degene die het cassatieberoep instelt. Voor zover dat beroep niet reeds wordt afgedaan met toepassing van art. 81 Wet RO, gaat het om zaken waarin gegrondbevinding van de klacht niet tot een wezenlijk andere uitkomst van de zaak kan leiden. Wat het nieuwe systeem vooral moet opleveren, is dat de Hoge Raad in de toekomst meer tijd kan besteden aan de zaken die er werkelijk toe doen. Zodoende wordt gegarandeerd dat de Hoge Raad een substantiële bijdrage kan blijven leveren aan niet alleen rechtseenheid en rechtsvorming, maar juist ook aan rechtsbescherming.³

Van een wezenlijk andere invulling van de functie van het gewone cassatieberoep is in de nabije toekomst derhalve geen sprake. Daarin lijkt dus op zichzelf geen aanleiding te kunnen worden gevonden voor een herbezinning van de positie en de functie van het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet. Maar die conclusie zou al te kort door de bocht zijn. Het signaal dat de Hoge Raad – en dan in het bijzonder de strafkamer – niet ten onder moet gaan aan de grote hoeveelheid cassatieberoepen, moet naar mijn mening zeer serieus worden genomen. Dat roept de vraag op of cassatie in het belang der wet op dit punt van betekenis kan zijn. Het antwoord op deze vraag lijkt mij bevestigend te kunnen zijn. Cassatie in het belang der wet zou kunnen worden ingezet om de Hoge Raad in de gelegenheid te stellen snel rechtsvragen te beantwoorden die in een veelheid van gevallen aan de orde (kunnen) zijn.⁴ Dat biedt voordelen bij de beoordeling van de ontvankelijkheid van cassatieberoepen.⁵ Indien uit een goed gemotiveerde uitspraak blijkt waarom klachten van een bepaalde strekking geen kans van slagen hebben, kunnen in nadien aangebrachte zaken middelen die dergelijke klachten bevatten, eenvoudig niet-ontvankelijk worden verklaard. Dit betekent dat de beoogde nieuwe werkwijze is gebaat bij een actief en vooral ook proactief gebruik van cassatie in het belang der wet. Hierbij moet vooral worden gedacht aan situaties waarin nieuwe wetgeving vragen oproept die de rechtspraktijk voor belangrijke keuzes stelt. Cassatie in het belang der wet kan dan bewerkstelligen dat de Hoge Raad

2 Zie bijvoorbeeld de bijdrage van Franken in deze bundel.

3 Zie onder meer Hammerstein 2008, p. 11-13.

4 Daarmee is uiteraard niet gezegd dat cassatie in het belang der wet uitsluitend voor dit doel zou moeten worden ingezet. Het betreft 'slechts' een mogelijke toepassingsvorm van cassatie in het belang der wet.

5 Die voordelen zouden overigens ook kunnen worden behaald met het stellen van prejudiciële vragen in strafzaken. Zie daarover de bijdragen van Kristen en Röttgering in deze bundel.

zich spoedig uitspreekt over de aan de orde zijnde rechtsvragen.⁶ Een bijkomend voordeel kan zijn dat de procureur-generaal in één keer meerdere zaken waarin de desbetreffende rechtsvraag speelt, aan de Hoge Raad kan voorleggen, zodat de Hoge Raad ook het benodigde zicht krijgt op de casuïstiek die relevant is voor de beantwoording van de rechtsvraag. Te denken valt in dit verband aan de diverse in de rechtspraak gerezen vragen omtrent het al dan niet opgeven van bezwaren tegen de uitspraak in eerste aanleg en het al dan niet (tijdig) indienen van een appelschriftuur na de inwerkingtreding van de Wet stroomlijnen hoger beroep. Het is mijn inschatting dat deze vragen, die thans stap voor stap worden beantwoord in zaken die langs de route van het gewone cassatieberoep binnenkomen, zich grotendeels goed en snel zouden hebben laten beantwoorden door middel van cassatie in het belang der wet.

3 Meer gebruikmaken van cassatie in het belang der wet?

Bleichrodt stelt de vraag aan de orde of een ruimhartiger toepassing van cassatie in het belang der wet gewenst is, in het bijzonder in procedures waarin geen gewoon cassatieberoep openstaat. Deze vraag wordt door Bleichrodt terecht positief beantwoord. Cassatie in het belang der wet speelt ook thans een niet onbelangrijke rol met betrekking tot procedures waarin geen gewoon cassatieberoep openstaat. Dat zijn – in strafvorderlijke context – nogal wat procedures. Bekende voorbeelden zijn natuurlijk de WAHV (de wet-Mulder) en de Overleveringswet. Maar ook in relatie tot diverse beschikkingen die in strafvorderlijke procedures kunnen worden gegeven, geldt dat gewoon cassatieberoep in de regel niet openstaat voor de verdachte (vgl. art. 445 Sv). Mocht nu de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling in het geding zijn, dan kan de Hoge Raad – indien de procureur-generaal een voordracht tot cassatie in het belang der wet doet – zich toch over een zaak uitspreken. Geconstateerd kan worden dat in de huidige praktijk weliswaar steeds vaker, maar – zoals uit de door Bleichrodt genoemde cijfers blijkt – toch nog steeds behoorlijk spaarzaam voordrachten tot cassatie in het belang der wet worden gedaan.⁷ Het is de vraag of dat zo vanzelfsprekend is. Er kunnen verschillende redenen worden genoemd die aanleiding geven tot terughoudendheid bij het voordragen van zaken voor cassatie in het belang der wet. Zo wijst de huidige procureur-generaal erop dat de rechtsontwikkeling in de lagere rechtspraak niet moet worden doorkruist, dat niet alle rechtsvragen zich lenen voor cassatie in het belang der wet (vooral wanneer het gaat om vragen waarbij de beantwoording sterk wordt bepaald door

6 Een dergelijk gebruik van cassatie in het belang der wet sluit overigens reeds goed aan op de bestaande praktijk. Zie bijvoorbeeld HR 13 juni 2006, NJ 2008, 52 (m.nt. P.A.M. Mevis) over het overgangsrecht met betrekking tot het gewijzigde art. 14a Sr. Er kan op worden gewezen dat het belang van cassatie in het belang der wet in dit verband reeds is onderschreven in verband met het wegvallen van de mogelijkheid van ambtshalve cassatie in zaken waarin geen middelen worden ingediend (sinds 1 oktober 2000). Daardoor zijn de mogelijkheden van de Hoge Raad verminderd om snel uitleg te geven aan nieuwe wettelijke voorschriften. Zie J.W. Fokkens, 'Over cassatie in het belang der wet, in het bijzonder in strafzaken', in: P.P.T. Bovend'Eert, L.E. de Groot-van Leeuwen en Th.J.M. Mertens (red.), *De rechter bewaakt: over toezicht en rechters*, Deventer: Kluwer 2003, p. 198-199.

7 Zie voor cijfers: Hoge Raad der Nederlanden, *Verslag 2007 en 2008*, Den Haag: z.j., p. 134.

de casuïstiek, en het daardoor niet goed mogelijk is om tot een antwoord met een min of meer algemene strekking te komen), en ook dat de beantwoording van rechtsvragen die nopen tot een min of meer politieke afweging, beter aan de wetgever kunnen worden overgelaten.⁸ Dat zijn op zichzelf plausibele redenen voor terughoudendheid, maar er zijn situaties aanwijsbaar waarin een grotere rol voor cassatie in het belang der wet heel welkom zou zijn. Ter toelichting volsta ik met twee voorbeelden.

Ten eerste, er woedt al jaren een debat over de betekenis van art. 5 EVRM en de daarop betrekking hebbende rechtspraak van het EHRM voor de toepassing van de Nederlandse regeling van de voorlopige hechtenis. Zo is meermalen betoogd dat de uitleg van het begrip ‘geschokte rechtsorde’ niet in overeenstemming zou zijn met de Straatsburgse invulling van ‘public disorder’.⁹ Ook zou in Nederland onvoldoende acht worden geslagen op alternatieven voor voorlopige hechtenis.¹⁰ Vanwege het feit dat de verdachte met betrekking tot beslissingen omtrent de voorlopige hechtenis geen cassatieberoep kan instellen, terwijl van de zijde van het openbaar ministerie nauwelijks cassatieberoepen worden ingesteld, heeft de Hoge Raad zich tot op heden nauwelijks kunnen uitspreken over de hier bedoelde kwesties.¹¹ Hoewel het selecteren van zaken die geschikt zijn voor cassatie in het belang der wet op dit terrein geen sinecure is (de beslissingen zijn nogal casuïstisch van aard, de motivering door de feitenrechter is vaak minimaal en de beslissingen omtrent de voorlopige hechtenis wordt genomen op een moment dat de strafzaak doorgaans nog lang niet ten einde is), zou hier een meer leidende rol van de Hoge Raad in mijn ogen wel wenselijk zijn vanwege genoemde mensenrechtelijke perspectieven. Een daarop toegesneden voordrachtbeleid van de procureur-generaal zou de Hoge Raad in staat stellen – al was het maar door middel van het formuleren van enkele vuistregels of gezichtspunten – meer sturing te geven op een terrein waarop complexe juridische vragen leven (hetgeen bijdraagt aan de rechtseenheid, de rechtsontwikkeling en de rechtsbescherming). Dat is te meer gepast nu hier fundamentele vrijheidsrechten in het geding zijn.

Het tweede voorbeeld betreft de Overleveringswet. Alle overleveringszaken worden in één instantie behandeld door de Rechtbank Amsterdam. Het feit dat er slechts één bevoegde rechtbank is, kan worden opgevat als garantie voor rechtseenheid.¹² Volgens de wetgever is vanuit dat oogpunt cassatie in het belang der

8 Fokkens 2003, p. 202-203 en Hoge Raad der Nederlanden, *Verslag 2007 en 2008*, Den Haag: z.j., p. 130-133.

9 Zie voor een overzicht van die discussie onder andere L. Stevens, ‘De praktijk van de Nederlandse voorlopige hechtenis vanuit Straatsburgs perspectief: “klaag niet te snel”’, *DD* 2008, p. 499-514. Het debat is verstomd na de uitspraken van het EHRM in de zaken-Kanzi en Hendriks. Zie EHRM 5 juli 2007, *NJ* 2007, 632 en 633 (m.nt. T.M. Schalken).

10 P.H.P.H.M.C. van Kempen & F.G.H. Kristen, ‘Alternatieven voor voorarrest vanuit Europees perspectief’, in: A.H.E.C. Jordaans e.a. (red.), *Praktisch strafrecht* (Reijntjes-bundel), Nijmegen: WLP 2005, p. 301-327.

11 Zie voor de uitzondering op de regel HR 21 maart 2006, *LJN* AU8131, *NJ* 2006, 246 (m.nt. T.M. Schalken). De Hoge Raad heeft zich in deze uitspraak nogal op de vlakte gehouden over de wijze waarop de regeling van de voorlopige hechtenis dient te worden toegepast. Zie nader M.J. Borgers, ‘Een niet zo schokkende uitspraak over de ernstig geschokte rechtsorde’, *Ars Aequi* 2007, p. 245-252.

12 *Kamerstukken II* 2002/03, 29 042, nr. 3, p. 8 (MvT).

wet in overleveringszaken niet van groot belang. Wel zou de rechtseenheid op een andere wijze in het geding kunnen komen, namelijk indien de rechtspraak in overleveringszaken divergeert van rechtspraak op andere terreinen. De wetgever dacht hierbij vooral aan de rechtspraak met betrekking tot uitlevering.¹³ Achteraf bezien is deze suggestie wellicht minder gelukkig te noemen, juist omdat het inzicht is gegroeid dat – vanwege het binnen de Europese Unie prominent vooropgesteld principe van wederzijdse erkenning in strafzaken – overlevering en uitlevering niet zonder meer op één lijn kunnen worden gesteld.¹⁴ Naar mijn mening zou men beter kunnen stellen dat cassatie in het belang der wet op dit terrein veeleer een geschikt middel is om de rechtspraak van de Rechtbank Amsterdam bij te sturen indien daar vanuit het gezichtspunt van het Europese recht en de Europese samenwerking in strafzaken aanleiding toe bestaat. Ook dit illustreer ik met voorbeelden.

Tot op heden is tweemaal van cassatie in het belang der wet gebruikgemaakt om een oordeel van de Hoge Raad te verkrijgen over de rechtspraak op het terrein van overlevering. De eerste maal betrof het de toepassing van art. 13 OLW, dat – kort gezegd – een weigeringsgrond bevat voor de situatie dat de feiten ten aanzien waarvan overlevering wordt gevraagd, op Nederlands grondgebied zijn begaan. De lijn van de uitspraken die de Hoge Raad daarover heeft gedaan, luidt dat bij de afwijging of van deze weigeringsgrond gebruik wordt gemaakt, een beperkt toetsingskader moet worden gehanteerd. Zo mogen redenen van humanitaire aard geen aanleiding geven tot weigering.¹⁵ De tweede cassatie in het belang der wet heeft betrekking op de Amsterdamse rechtspraak waarin het vereiste werd gesteld dat een Europees arrestatiebevel de tekst van de toepasselijke wettelijke bepalingen moet bevatten dan wel dat een afschrift daarvan door de uitvaardigende autoriteit moet worden overgelegd. De Hoge Raad heeft daar een streep doorheen gehaald.¹⁶ In al deze zaken zijn punten aan de orde die op de keper beschouwd verband houden met complexe vragen naar de aard en de strekking van het Europese recht ter zake van overlevering en de verhouding daarvan tot het Nederlandse recht. Het is overigens opmerkelijk dat de Hoge Raad in zijn uitspraken tamelijk veel gewicht toekent aan de (Nederlandse) wetsgeschiedenis, terwijl een sterkere oriëntatie op Europeesrechtelijke uitgangspunten – zoals een uniforme en autonome uitleg van voorschriften uit kaderbesluiten – meer voor de hand had gelegen.¹⁷ Juist waar het gaat om het waarborgen van rechtseenheid – één van de functies van het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet –, is het zaak ook de verenigbaarheid van het Nederlandse recht met Europese regelgeving, waaronder ook kaderbesluiten, in ogenschouw te nemen.

Op het terrein van overlevering zou het intensiever gebruikmaken van cassatie in het belang der wet goed te verdedigen zijn. De Rechtbank Amsterdam wordt

13 Vgl. *Kamerstukken II* 2002/03, 29 042, nr. 3, p. 8, 25 (MvT).

14 Zie de noot van A.H. Klip onder HR 28 november 2006, *NJ* 2007, 489.

15 HR 28 november 2006, *NJ* 2007, 487, 488 en 489 (m.nt. A.H. Klip). Zie ook K. Rozemond, 'Bevat het overleveringsrecht een humanitaire weigeringsgrond? De eerste cassaties in het belang der wet in overleveringszaken', *NJB* 2007, p. 490-497.

16 HR 8 juli 2008, *NJ* 2008, 594 (m.nt. M.J. Borgers).

17 Vgl. onderdeel 5 van de noot onder HR 8 juli 2008, *NJ* 2008, 594.

geconfronteerd met allerhande complexe rechtsvragen. Die complexiteit komt voort uit het feit dat de toepassing van het Nederlandse overleveringsrecht mede wordt beheerst door het Europese recht. Weliswaar heeft de Rechtbank Amsterdam de mogelijkheid om prejudiciële vragen te stellen – een mogelijkheid waar tot op heden overigens zeer terughoudend gebruik van is gemaakt –, dat doet er niet aan af dat het zinvol is ook de Hoge Raad zich te laten uitspreken over de belangrijkste discussiepunten. Het is immers nadrukkelijk de taak van de nationale autoriteiten om erop toe te zien dat het Europese recht wordt nageleefd. De rol die het Hof van Justitie van de Europese Unie hier kan spelen, is – alleen al vanwege capaciteitsbeperkingen – betrekkelijk gering. Tegen deze achtergrond valt er veel voor te zeggen de Hoge Raad te betrekken bij de beantwoording van complexe rechtsvragen op het terrein van de overlevering, bijvoorbeeld waar het gaat om de betekenis van schending van mensenrechten als grond voor weigering van overlevering, of ter zake van de rol van het proportionaliteitsbeginsel bij overlevering voor ‘flutdelicten’.

Vanzelfsprekend veronderstelt een intensievere inzet van het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet dat de Hoge Raad ook voldoende tijd en gelegenheid heeft om aan deze zaken de aandacht te besteden die daarvoor benodigd is. Het beoogde selectiesysteem is in dit verband dan ook alleszins wenselijk om ervoor te zorgen dat de Hoge Raad kan bijdragen aan de rechtsontwikkeling op terreinen waarin geen gewoon cassatieberoep openstaat. Tegelijkertijd strekt het vorenstaande pleidooi om intensiever gebruik te maken van cassatie in het belang der wet er ook weer niet toe dat het aantal voordrachten per jaar explosief zou moeten toenemen. Een toename met bijvoorbeeld vijf tot tien voordrachten per jaar kan al een wereld van verschil maken.

4 Adviescommissie

Bleichrodt vraagt zich af of voor cassatie in het belang der wet in strafzaken een adviescommissie gewenst is, zoals die thans in het leven is geroepen voor cassatie in het belang der wet in civiele zaken. Ik ben het met Bleichrodt eens dat de noodzaak voor een dergelijke adviescommissie minder groot is in strafzaken dan in civiele zaken. Niettemin zou ik de wenselijkheid van een adviescommissie krachtig willen onderstrepen. Naar mijn mening kan een dergelijke commissie in drieërlei opzicht een nuttige functie vervullen.

Allereerst kan een adviescommissie behulpzaam zijn bij het maken van de afweging of verzoeken tot het doen van een voordracht tot cassatie in het belang der wet die bij de procureur-generaal binnenkomen, moeten worden gehonoreerd. Afgezien van de evident kansloze verzoeken (die ook niet zouden hoeven te worden voorgelegd aan de adviescommissie), zouden de leden van de adviescommissie ieder vanuit hun eigen achtergrond gezichtspunten naar voren kunnen brengen omtrent de wenselijkheid van het doen van een voordracht, waarbij de commissie er uiteraard wel naar zou moeten streven om – na discussie en belangenafweging – met een unaniem advies te komen. In dit verband is een evenwichtige samenstelling van de adviescommissie van belang. Zo zouden de leden naar mijn mening afkomstig moeten zijn uit openbaar ministerie, advocatuur, feitenrecht-

spraak en wetenschap. Ik merk nog op dat de adviescommissie hier niet het werk van de procureur-generaal overneemt. Het is en blijft de procureur-generaal die de uiteindelijke beslissing neemt.¹⁸

Ten tweede kan een adviescommissie ook zelf – met ondersteuning van het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad – op zoek gaan naar zaken waarin een voordracht tot cassatie in het belang der wet in overweging zou moeten worden genomen.¹⁹ Binnen de commissie zouden bijvoorbeeld rechtsvragen die op een gegeven moment om de één of andere reden de aandacht trekken, kunnen worden besproken, vanuit het gezichtspunt of cassatie in het belang der wet toegevoegde waarde zou kunnen hebben. Ik denk in dit verband dan vooral – maar niet alleen²⁰ – aan strafrechtelijke procedures waarin niet of slechts beperkt gewoon cassatieberoep openstaat. Zoals hiervoor is geconstateerd, ligt juist met betrekking tot dergelijke procedures een intensievere inzet van het buitengewone rechtsmiddel cassatie in het belang der wet in de rede. De adviescommissie kan de procureur-generaal behulpzaam zijn bij de selectie van geschikte zaken.

Ten derde zou het bestaan van een adviescommissie mogelijk kunnen bijdragen aan het probleem dat wel is gesignaleerd met betrekking tot de aanvoer van zaken. Zo noteerde Fokkens in 2003 dat ‘van de verplichting van het Openbaar Ministerie om strafvonnissen in te zenden wanneer de uitspraak hetzij om haar algemeen belang hetzij om haar bedenkelijkheid ter kennis van de procureur-generaal gebracht zouden moeten worden, weinig terecht is gekomen.’²¹ Doordat de belangrijkste beroepsgroepen in de commissie zijn vertegenwoordigd, ontstaat er als het ware een aanspreekpunt voor deze beroepsgroepen. Daarvan kan een aanzuigende werking uitgaan.

18 Zie daarover ook de bijdrage van Van der Wiel aan deze bundel.

19 In het rapport-Hammerstein wordt gesteld dat geen sprake is van een hiaat in het zaaksaanbod in cassatie in strafzaken (Hammerstein 2008, p. 29). Deze observatie beperkt zich tot reguliere strafzaken. Daarnaast zijn er verschillende strafrechtelijke procedures waarin geen gewoon cassatieberoep openstaat. De rechtsvragen die zich in dat verband voordoen, kunnen alleen door middel van een voordracht tot cassatie in het belang der wet de Hoge Raad bereiken (vgl. ook hetzelfde rapport, p. 30).

20 Ook in ‘gewone’ strafzaken kunnen bepaalde kwesties naar voren komen die – bijvoorbeeld vanwege de frequentie waarmee die zich voordoen of gelet op gewichtige belangen die op het spel staan – het wenselijk maken dat de Hoge Raad zich buiten de reguliere route om uitspreekt. Ter illustratie wijs ik op de recente problematiek ter zake van het niet, niet tijdig of op onjuiste wijze vernietigen van afgeluisterde geheimhoudersgesprekken. In dat kader doen zich verschillende rechtsvragen voor die in de feitenrechtspraak uiteenlopend worden beantwoord. Vgl. onderdeel 9 van de noot onder HR 16 juni 2009, NJ 2009, 603.

21 Fokkens 2003, p. 193 (zie ook p. 194 en 201). Het aantal verzoeken dat bij de procureur-generaal binnenkomt, houdt niet over (bijvoorbeeld in 2008 twintig verzoeken). Zie voor cijfers: Hoge Raad der Nederlanden, *Verslag 2007 en 2008*, Den Haag: z.j., p. 131. Ook in het rapport-Hammerstein komt naar voren dat het wenselijk is dat instanties als specialistenverenigingen en de cassatiedesk van het openbaar ministerie, de procureur-generaal attenderen op zaken die in aanmerking zouden kunnen of moeten komen voor cassatie in belang der wet. Zie Hammerstein 2008, p. 49.

5 Tegenspraak

Bleichrodt brengt bijna terloops naar voren dat, evenals in het civiele zaken, de mogelijkheid van tegenspraak in de cassatieprocedure in het belang der wet in strafzaken een nuttige rol kan spelen. Het betreft een belangrijk punt dat naar mijn mening meer aandacht verdient. De gewone cassatieprocedure wordt er sinds jaar en dag door gekenmerkt dat van daadwerkelijke tegenspraak veelal geen sprake is.²² Maar het feit dat het ontbreken van tegenspraak in zekere zin een traditie is (geworden), wil nog niet zeggen dat die traditie zonder meer moet worden gehandhaafd. Zeker in het kader van cassatie in het belang der wet zou kunnen worden overwogen tegenspraak te organiseren. Uiteindelijk gaat het bij cassatie in het belang der wet om – vanuit het gezichtspunt van rechtseenheid en/of rechtsontwikkeling bezien – fundamentele kwesties, ten aanzien waarvan het interessant is om – naast (de toelichting op) de voordracht van de procureur-generaal – ook de zienswijze van openbaar ministerie en advocatuur te vernemen. Dat kan ook zicht bieden op de praktische consequenties die mogelijk aan een bepaalde beslissing zijn verbonden.

Het organiseren van tegenspraak kan op verschillende wijze plaatsvinden. Een eenvoudige mogelijkheid zou zijn om (sommige) voordrachten tot cassatie in het belang der wet te publiceren en daarbij bepaalde instanties – ik denk met name aan het Wetenschappelijk Bureau van het openbaar ministerie alsmede de Nederlandse Vereniging voor Strafrechtsadvocaten – nadrukkelijk uit te nodigen om hun zienswijze op die voordrachten kenbaar te maken. Dergelijke gedachten leven reeds met betrekking tot cassatie in het belang der wet in civiele zaken en met betrekking tot het stellen van prejudiciële vragen door de civiele feitenrechter (vgl. art. 393 lid 2 (Ontwerp) Rv).²³ Het zou een kleine stap zijn hieraan cassatie in het belang der wet in strafzaken toe te voegen.

22 Zie nader Fokkens 2003, p. 197; A.J.A. van Dorst, *Cassatie in strafzaken*, Deventer: Kluwer 2009, p. 28-29.

23 Hammerstein 2008, p. 50. Zie ook Hoge Raad der Nederlanden, *Verslag 2007 en 2008*, Den Haag: z.j., p. 134.